

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2013 m. birželio 28 d. *

Kariuomenė– visuomenė–muziejus

Birželio 20 dieną Laisvės kovų ir tremties istorijos muziejuje Priekulėje vyko kariuomenės patriotinio ugdymo pamoka. Šio renginio iniciatori-

Kariuomenės demonstracijos metu vaikai susipažino su ginklais.

Jaunieji renginio dalyviai Priekulės Laisvės kovų ir tremties istorijos muziejuje

lius – Lietuvos kariuomenės Klaipėdos igulos karininkų ramovė, organizatorius – Klaipėdos apskrities jūros šaulių 3-oji rinktinė, partneriai – Lietuvos Didžiojo kungiščio Butigeidžio dragūnų motorizuotasis pėstininkų batalionas, Klaipėdos jaunių centro ir muziejus. Renginyje dalyvavo Klaipėdos miesto jaunimo centro vasaros poilsio stovyklos „Sveika vasara“ pirmos pamainos vairai, Priekulės socialinių paslaugų centro lankytajai, minėtų karinių organizacijų atstovai.

Pirmaoji renginio dalis pradėjo muziejuje. Jo metu dalyviai buvo supažindinti su ginklų pavyzdžiais, aplankė

muziejaus vidaus ir lauko ekspozicijas. Ginklų lauko ekspoziciją paruošė ir demonstravo Lietuvos Didžiojo kungiščio Butigeidžio dragūnų

Birželio 19 dieną Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos valdybos pirmininkas Edvardas Strončikas apsilankė LR Prezidentūroje, Seime ir Vyriausybėje, kur jų vadovams įteikė buvusių politinių kalinių ir tremtinių pasirašytus reikalavimus, priimtus LPKTS XX suvažiavime, įvykusiam 2013 metų balandžio 9 dieną Kaune, „Dėl buvusiems politiniams kaliniams ir tremtiniams, laisvės kovų dalyviams valstybinių pensijų, sumažintų 2011–2012 metais, kompensavimo ir buvusių dydžių atkūrimo“ ir „Dėl atlyginimo už patirtą žalą išreikalavimo iš Rusijos Federacijos buvusiems politiniams kaliniams ir tremtiniams, nužentėjusiems lageriuose, kalėjimuose, tremtyje, represijų metu 1940–1990 m.“ buvę politiniai kaliniai, tremtiniai prašė, kad „LR Prezidentė, LR Seimas, LR Vyriausybė inicijuotų ir pradėtų derybas su Rusijos Federacija dėl žalos atlyginimo buvusiems politiniams kaliniams, tremtiniams už laiką, išbūtą Rusijos kalėjimuose, lageriuose, tremtyje, ir už darbą vergiškomis sėlygomis“.

Kitu reikalavimu „Dėl buvusiems politiniams kaliniams, tremtiniams, nužentėjusiems lageriuose, kalėjimuose, tremtyje, represijų metu 1940–1990 m.“.

Įteikti reikalavimai

Reikalavimui „Dėl atlyginimo už patirtą žalą išreikalavimo iš Rusijos Federacijos buvusiems politiniams kaliniams ir tremtiniams, nužentėjusiems lageriuose, kalėjimuose, tremtyje, represijų metu 1940–1990 m.“ buvę politiniai kaliniai, tremtiniai prašė, kad „LR Prezidentė, LR Seimas, LR Vyriausybė inicijuotų ir pradėtų derybas su Rusijos Federacija dėl žalos atlyginimo buvusiems politiniams kaliniams, tremtiniams už laiką, išbūtą Rusijos kalėjimuose, lageriuose, tremtyje, ir už darbą vergiškomis sėlygomis“.

Tikintis aukščiausiuojų šalių vadovų dėmesio sprędžiant šias problemas pasirašyti dokumentai įteikti Jos Ekselencijai Lietuvos Respublikos Prezidente Daliai Grybauskaitėi, Seimo pirmyninkui Vydui Gedvilui ir Ministrui pirmininkui Algirdui Butkevičiui.

„Tremtinio“ inf.

Vytautas VOLERTAS

Atmintis ir užmarštis

Kada ir kokia tarptautinė teisės institucija tarė, kad lietuvių tauta yra bent kiek kaltta dėl žydų 20 amžiaus baišios tragedijos, dėl holokausto? Jokia tauta nebuvo apkaltinta, net vokiečiai nepasmerkti. Kalti buvo naciai. Ne vokiečiai, bet naciai. Tačiau spaudoje retkarčiais jaučiamasi tarsi krūptelėjimai, tarsi užmetinėjimai, kad lietuvių tauta esanti kažkam ir už kažką skolinga. Temoka tas, kas iš tikrujų nusikalto.

Kaltės šešėli su neskaniais epitetais ant lietuvių tautos užmetė žuvusių artimieji bei jų tautiečiai iš Jungtinė Amerikos Valstijų. Ir keletas mūsų pačių, tinkamai nepasivalgiusiu po buvusių įvykius. Net Lietuvos Vyriausybė, Izraelio spaudžiama, vengė prisiminti, kad tauta nepajęgi sudrausminti visų savo narių. Jokia tauta, net žydai. Iki dabar lietuvių tarsi gydomi nuo kažkokios ligos įvairiaus patarimais, įvairiaus liečių ir žydų pokalbiais bei išteršamais kultūriniais ryšiais. Tačiau iki šios dienos vis pasviedžiamas šlapias skudurėlis, kuriuo lyg kažkas pri menama, lyg kažko reikalavama. Štai net „Naujojo Židinio/Aidų“ (2012 m., Nr. 5) įvadiname laiške redaktoriui tūla Akvilė Naudžiūnienė,

besidominti žydų istorija ir kultūra, skundžiasi kolektyvine užmarštimi ir apgailestauja, kad Vilniuje néra speciaus holokausto muziejaus, o apie holokaustą galima rasti tik bendrame žydų muziejuje. Kodėl néra? Kad nepastatė valstybė, kuri neturi pinigų susimokėti tarptautinėms organizacijoms nario mokesčių? O rugsėjo pabaigoje Emanuelis Zingeris, nusipelnęs Lietuvos valstybei vyras, prašo Seimą, kad ateinantieji metai būtų paskelbtai Vilniaus geto metais. Kaip tada su Rainių miškeliu, Pravieniškėmis, sudegintais ir išžudytais kaimais. Pavyzdžiui, prie Nemunaičio? Kada ateis jų metai?

Grįžtant prie A. Naudžiūnienės, prisimintina, kad ji lyg perša tautai kaltę („kolektyvinė atmintis“) ir net rašo: „Mes šaudėme, mes šaudė – visko buvo, nieko nebuvo“. Išeitų, kad ir autorė šaudė, jei taria „mes“. Aš nešaudžiau ir nesutikau žmogaus, kuris šaudė. Tai kodėl „mes“? Ji, besidominti žydų istorija, turi bent apytiksliai žinoti, kaip si baisesybė prasidėjo ir vyko. Lietuvius dėl to po karo tardė sovietai, vėtė, kratė žydai, domėjos įvairios pasaulio teisinės organizacijos. O kąrado? Nustatė, kad gal buvo apie du tūkstančiai lietuvių,

dalyvavusių žudynėse, bet ne tauta dalyvavo, ne „mes“.

Pasigirsta užmetinėjimų ir išmetinėjimų dėl holokausto, pasitaiko skudurėlio svaidymų – nukris kur nors, tesivalo nekaltas. Kartais net tikri ir tariami istorikai prisijungia, ypač vengiantys didesnių darbų. O tų darbų daug yra. Tuose darbuose neturėtų būti gandų, tik patikrinti faktai. Jais remdamiesi galėtume kalbėti, o ne slidinėdamis ganduose krūpčioti – ką žinai...

Kaip prieš karą žydai Lietuvoje, patys ir savanoriškai pasirinkę, miestų ir miestelių „getuose“ („Staedtle“) gyveno? Kokia buvo jų ekonominė, socialinė, kultūrinė padėtis? Kaip jie žvelgė į Lietuvos valstybę, nesikišusių į jų gyvenimo stiliumi? Kai kurie jų net nepriklausomybės kovose savanoriais dalyvavo. Kaip jie kasdien bendravo? Dalyvavo socialinėje, kultūrinėje, vienuomeninėje, labdaros veikloje? Ar žydų futbolo komandas įvairiuose miesteliuose kartais nebuvu vienintelis gražus arba peštyninio bendradarbiavimo kelias? Kaip nuoširdžiai kartais žydai dalyvaudavo ir darbu prisidėdavo lietuvių iškilmėse, pavyzdžiui, Vyriausybės narių, net vyskupų susitikimuose?

(keliamas į 2 psl.)

Sabina VINCIŪNIENĖ

Liūdni pastebėjimai matant bandymus atsikratyti sovietinės ideologijos liekanų

Lietuvai rengiantis minėti pirmuosius žiauriausius trėmimus ir pagerbti jų aukas, birželio 11 dieną Seime buvo svarstomas TS-LKD frakcijos nario Kęstučio Masiulio siūlymas pakeisti Nekilnojamoj kultūros paveldo apsaugos įstatymą taip, kad ideologizuoti sovietiniai ir nacistiniai objektai negalėtų būti laikomi valstybės saugoma kultūros vertybe, ir suteikti teisę dėl jų apsispręsti vietas bendruomenėms ir savivaldybių politikams. Žinoma, kalbama ne apie nacistinę propagandą – tokios nė su žiburiu Lietuvoje nerasi. O štai sovietinės dar yra.

„Kasdien gaunu laiškų iš Lietuvos gyventojų, užsienio lietuvių, kurie piktinasi Lietuvos valstybės požiūriu saugoti ideologizuotą meną, kurio viena iš paskirčių buvo niekinti Lietuvos Respubliką, kaip laisvą valstybę. Šalyje gyvena daug žmonių, kurie patys savo akimis yra regėję ir išgyvenę sovietinį terorą. Beveik nėra šeimos, kurios giminių nebūtų nukentėjė nuo sovietinių represinių tarnybų, todėl saugojimas propagandinių objektų yra priminimas apie patirtas skriaudas ir šiuo aspektu Nepriklausoma Lietuva priartėja prie tos pačios SSRS, kur žmogaus nuomone ir elementarios teisės buvovardan išgalvotų vaizdinių, kaip komunizmo statyba. Ar šiandien kultūros paveldo apsauga néra įrankis tyčiotis iš žiaurumus išgyvenusių žmonių?“ – retoriškai klausia už šią iniciatyvą viešai prosovietikų keiksnojamas K.Masiulis savo įregistruoto įstatymo projekto aiškinamajame rašte.

Įstatymo projekto, kuris visuomenėje susilaukė daug aršių diskusijų, autorius neslepią, kad konkretiai kalbama apie du objektus: Vilniuje esantį Žaliajį tiltą ir Kauņe – Vytauto Didžiojo (Aleksoto) tiltą. Nuo Kauño esančio tilto dalį sovietmečio žvaigždžių savivaldybė nuėmė, kita dalis išliko. Ten tebevyksta diskusijos tarp savivaldybės ir paveldosaugininkų.

Kalbant apie Vilnių, turima omeny vidury Lietuvos sostinės, reprezentacinėje ir gerai matomoje bei gausiai lankomoje vietoje, ant Žaliojo tilto per Nerį stovinčias keturias sovietines stovylas, aukštinančias darbo liaudi, komunistinį jaunimą, sovietinį karj – išvaduotoją. Šios stovylos jau seniai reikalingos remonto, kelia grėsmę praeiviams; jas ne kartą mielai siūlėti savo lėšomis restauruoti

Rusijos valdžia ir prorusiškai nusiteikę pavieniai mecenatai: kad tik vidury nepriklausomos Lietuvos stovėtų ir vis dar apie Sovietų sąjungos galiai ir šlovę primintų. Žaliasis tiltas ir jo sovietiniai „aksesuarai“ taip patyra aršios diskusijos objektas – patriotiškai nusiteikę piliečiai reikalauja jas išskeldinti iš miesto centro, jos dažnai yra niokojamos, taip išreiškiant nepritariamą jų puikavimuisi sostinės centre. Ir iš tiesų, keista situacija čia susiklostė: tuo tarpu, kai didžiausioji sovietinių stabukų dalis jau seniai nukeliavo į sovietiniams palikimui skirtą Grūto parką, šie mums primestos svetimos propagandinės kultūros stabukai (vienų laikomų neįkainojama vertė, kitų – įžeidimu okupaciją ir sovietines represijas patyrusiai lietuvių tautai ir atkurtai nepriklausomai Lietuvai) tvirtai laikosi ant technikos kultūros paminklu laikomo Žaliojo tilto. Ir tikrai jau ne sovietinės gigantomanijos dėka, o tik dėl sovietinio mentaliteto, kurio net šiandien nesigėdijama viešai demonstruoti.

Ar mūsų istorija?

Tai, kad mūsų šalyje yra prosovietiškai nusiteikusiu žmonių, visiškai nestebina. Labiausiai liūdina tai, kad tokiai ganėtinai daug ir Seime, kuris iš vienos pusės yra nuomonė įvairovės atspindys, tačiau iš kitos – valstybė reprezentuojanti valdžios institucija. Todėl ir turime keistokai iš šalies atrodančią dvilype ir dviveidę situaciją, kai birželio 11 dieną Seime buvo atmetas buvusiems tremtiniamis ir politiniam kaliniams rūpimas K.Masiulio siūlymas kultūros vertybėmis nelaikti tokiai kūrinių, kurie inkorporuoja demonstruoti draudžiamus sovietinius simbolius, o birželio 14 dieną tame pačiame Seime oficialiai giedami ditirambai sovietinių represijų aukoms, lenkiamsi jų kančiai, keiksnojamas sovietmetis ir virkaujama dėl nuostolių, kuriuos lietuvių tauta ir valstybė patyrė dėl sovietinės okupacijos ir vėliau sekusių represijų.

Neobjektyviai į šią problemą žvelgia ir šalies žiniasklaida. Praėjus savaitei po Seime nepavykusio bandymo (nerandant politinės valios minimus griozdus padėti ten, kur

jiems būtų pridera stūksoti) bent formaliai pasiremti dar 2008 metais Baudžiamajame Kodekse įtvirtintu draudimu viešai eksponuoti sovietinius simbolius, Lietuvos radjas šiuo klausimu surengė diskusiją. Be K.Masiulio į radijo studiją buvo pakvesti meno pasaulio atstovai. Tūlas Pilinkus asmeniškai puolė K.Masiulį, kaip kokį viduramžiškų tamsybių atstovą, ketinantį naikinti „meną“. Esą visi istorijau žino, sovietmečio simboliai nebeteiko savo įtaigos, o juos iškėlus bus sunaikinta „mūsų“ istorija. Keista, kad LRT radio žurnalistai į studiją nepakvietė nė vieno buvusio politinio kalinio ar tremtinio, tarkim, menininko, menotyrininko, architekto. Būtų įdomu paklausyti, kaip pilietis Pilinkus būtų diskutavę su jais ir jiems įrodinėję savo „tiesas“ apie „neįkainojamas sovietinio meno vertėbes“. Kaži ar miesto svečiams, kuriems esą įdomu akis paganyti į Žaliojo tilto grožybes, nebūtų įdomiai pasižvalgyti po šalia, Gedimino prospektą, esančių KGB aukų muziejų, apsilankytis sušaudymo kameroje. Abejoju, ar jie ką nors prarastų, jei vėliau pervažiavę tą patį Žaliajį tiltą nuvykti iki Žirmūnuose esančio Tuskulėnų memorialinio komplekso ir aplankytų kolonbariumą, kur sulaidoti kažkada sovietų slėpti nužudyti žmonių palaikai. Tikėtina, kad taip užsienio svečiai tikrai būtų supažindinti su mūsų, o ne su okupantės Sovietų sąjungos istorija.

Minėto Pilinkaus teiginys, esą visiems jau žinoma mūsų tautos istorija, irgi yra labai abejotinas. Štai birželio 11 dieną Seime svarstant K.Masiulio siūlymą „Tvarkos ir teisingumo“ frakcijos narys V.Kamblevičius pažėrė tokį argumentą: „Aš noriu labai atsakingai pasakyti – buvau Austrijoje, centrinėje aikštėje parašyta: „Slava pobedyte liam sovetskoy armiji“, rusiškai ir visos žvaigždės. Austrijoje! Tai aš nesakau kitur. Jeigu mes taip žiūrime, tada iš tikrujų reikia paimti nuo Klaipėdos iki Kauno, iki Vilniaus išarti visą autostradą, nes tai rusai padarė, ir baigsis viskas, sugriauti visus tuos namus. Kodėl mes taip užsičiklinę – čia nieko nepakeisi“. Seimo narys V.Kamblevi-

čius akivaizdžiai nežino tos mūsų istorijos. Jis nežino, kad sovietai neokupavo Austrijos ir nešeimininkavo joje pusamži. Austrų netrėmė ir 10 metų su australis po karo Austrijoje nekariavo, jų išniekintų kūnų miestų aikštėse nemėtė. Kaži kiek Sibire reikėtų „užart“ geležinkelį, kasyklų, miestų, kuriuos pastatė pavergti tremtiniai ir gulagų kaliniai lietuvių? Jei „tautos išrinktasis“ V.Kamblevičius savo tautos istorijos nežino, tai ką kalbėti apie paprastus mirtinguosius?

Nepalaikė savi

Nežiūrint V.Kamblevičiaus kliedesių, apmaudu, kad K.Masiulio nepalaikė ir jo frakcijos, tai yra, Tėvynės Sąjungos–Lietuvos krikščionių demokratų nariai. Svarstomas klausimas buvo nukeltas į vakarinio posėdžio darbotvarkės galą. Balsavime dažvavo tik 37 Seimo nariai. Iš jų už pasisakė 10, prieš – 10, susilaikė 17, tad projektui po pateikimo nepritarta. Jei balsavime TS-LKD frakcija būtų drausmingai sudalyvavusi, projektas gal ir būtų surinkęs reikiamą balsų skaičių. Gal. Mat net iš sauželės konservatorijų, dalyvavusių šio klaušimo svarstyme, K.Masiuliu atsirado oponentų. Štai konservatorius N.Puteikis labai susirūpino, kad tai yra „paskutiniai buvusiai Baltijos sovietinio meno paminklai“. Jam graudu, kad „nei Estijoje, nei Latvijoje, nei Lietuvoje kitose vietose (tuoj ir Baltarusijoje) jų neliks“.

„Mes gyvename Europoje, mes esame Europos Sąjungos, NATO nariai, mes neturėtume bijoti istorijos ir savo šešėlio. Atvirščiai, šitas unikalus dalykas vertas, kad būtų įtrauktas į turizmo katalogus. Galbūt šitą K.Masiulio problemą būtų galima išspręsti padidinant užrašus šalia tų skulptūrų ir parašant daugelius kalbų, kad absolūčiai visiems būtų aišku, kad mes juos saugome ne todėl, kad mes juos garbinam, o todėl, kad jie yra unikalūs istorijos paminklai, kurių daugiau niekur nebéra. Todėl aš, kolegos, 20 metų išdirbęs paminklosaugininku, raginu pažilti šitas skulptūras savo vietose ir tiesiog atmetti K.Masiulio iniciatyvą. Tegul kolega neįsižeidžia ant manęs, –

virkavo N.Puteikis, taip ir nepaaiškinęs, kodėl tos stovylos turi stovėti vidury sostinės, o ne Grūto parke ar KGB kalėjimo kieme.

Jei lietuvių iš tiesų nebijotų to savo tikrojo „šešėlio“, pasak N.Puteikio, tai ant Žaliojo tilto, matomiausioje vietoje, pastatytų Lietuvos partizanų ir jaunuju jų ryšininkų mergaičių statulas. Bet kol Lietuvą valdo štai tokie europiečiai „paminklosaugininkai“, kaip N.Puteikis, tai būsime priversti gyventi su svetimos, prieverta primestos kultūros inkliuzais ir nuolankiai dar 20 metų prašinėsime, kad Lukiskių aikštėje atsirastų paminklas mūsų tautos Laisvės kovotojams.

Seimo narei buvusiai tremtinei prof. V.M.Cigrievienei praeitį savo vaikaičiams tikriausiai geriau rodyti Grūto parke, o ne Tremties ir rezistencijos muziejuose, kuriuos su dideliu užsidegimu ir rūpesčiu visoje Lietuvoje yra įsteigę patys buvę tremtiniai ir politiniai kaliniai.

„Gerbiamasis Kęstutis, aš norėjau paklausti jūsų apie Grūto parką, nes kai aš einu per jį taku, aš prisimenu savo praeitį, rodau ją anūkams. Žinote, nuo praeities niekur neįpabėgsi. Nejaučiu nostalgijos šitiems sovietiniams paminklams, bet patikékite, nežinau, nuo Aleksoto tilto bandė tas žvaigždės panaikinti ir nieko neišėjo, paskaičiavo, kad labai brangiai kainuoja, ir neįsivaizduoju, kaip atrodys. Ten įmontuotos jos, ir viskas. Tai kaip čia dabar bus? – susirūpinusi klausė Seimo nare V.M.Cigrievienė.

Iš tiesų balsuojant dėl minimos K.Masiulio pataisos jā iš TS-LKD frakcijos palaikė tik pats K.Masiulis, V.Aleknaitė-Abramikienė, S.Jovaiša, J.Razma, E.Vareikis, EZingeris ir P.Zeimys. V.M.Cigrievienė ir A.Matulė susilaikė, N.Puteikis balsavo prieš. Kiti frakcijos nariai, tikėtina, ramiai sauvakarienavo. Jau simbolinė tampančios TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinijų frakcijos atstovų šiame balsavime nebuvo nė kvapo, matyt, uoliai ruošesi Gedulo ir Vilnies dienos minėjimui.

Šiuos balsavimo rezultatus būtina žinoti ir atsiminti, kai per kitus Seimo rinkimus vėl reikės rinkti savo atstovus į Seimą.

Ingrida VĖGELYTĖ

Įvykiai, komentarai

Bandymas sukelti paniką neišdegė

Nors vasaros karščiai priverčia užsimiršti, politinio šalies gyvenimo įvykiai nenustoja tekėti savo vaga – tai, žiūrėk, kyla vietinių politikų inspiruotas skandalukas, tai nutinka įvykis, kurio šaknų verta paieškoti „artimajame užsienyje“. Būtent tokia mintis ateina į galvą svarstant, kam galėjo būti naudingi gandai apie neva pablogėjusią „Swedbank“ padėtį. Praeiusią savaitę visuomenė pasiekė kladinantys pranešimai, kuriuose buvo eskaluojamos abejonės banko veiklos tėstumu. Šie pranešimai buvo platinami socialiniuose tinkluose, taip pat siunčiami mobilijų telefonų žinutėmis, elektroniniu paštū ar telefonu „Swedbank“ išplatino pranešimą, kad šie gandai neturi jokio loginio paaiškinimo, joko pagrindo ir apskritai jų skleidėjams teks atsakyti pagal įstatymus. „Atkreipiame dėmesį, kad pranešimai parašyti su daugybe gramatinių kladų, pateikiama kladininga informacija apie kitus bankus. Neatmetame priešais, jog šios informacijos platinimu siekiama suklaudinti banko klientus, – teigia „Swedbank“. – Šia situacija gali pasinaudoti ir sukčiai, siekiantys išvilioti asmeninius klientų duomenis bei užvaldyti gyventojų lėšas. Todėl klientai turėtų išlikti budrūs ir ignoruoti šią informaciją, o kilus klausimams visų pirmā kreiptis į banką“. Pasak banko atstovų, banko vadovybė kreipėsi į teisėsaugą, kad būtų surasti gandų skleidėjai.

Vis dėlto kirba mintis, kad Lietuvoje besidarbuojantys gandų skleidėjai tėra užsakymo iš „artimojo užsienio“ vykdytojai – juk nesena „Snoro“ ir „Ukio“ bankų griūtis susilpnino visuomenės pasitikėjimą bankais, tad bet koks gandas apie kitus bankus tik dar labiau „isiūbuotų valtį“. Atrodo, kad rusiško kapitalo „snorai“ ir „ūkiai“ tik tam ir buvo skirti. Laimė, Lietuvos bankas ir Vyriausybė turėjo pakankamai kompetencijos užbėgti už akių jų machinacijoms ir išvengti paties blogiausio scenarijaus. Prisiminus ir neseniai Valstybės saugumo departamento pateiktą ataskaitą apie grėsmes valstybei ir Rusijos veiklą Lietuvos atžvilgiu, galima tik pasidžiaugti, kad mūsų žmonėms užteko sveikos nuovokos nepasiduoti įtakos agentų eskaluojamiems gandams. Žinoma, tai nereiskia, kad ateityje tokį bandymą nebebus.

Gintaras MARKEVIČIUS

Prezidentė paskyrė Lietuvos banko valdybos pirmininko pavaduotoją

Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė, vadovaudamas Konstitucija, Lietuvos banko įstatymu ir atsižvelgdamą į Lietuvos banko valdybos pirmininko Vito Vasiliausko teikimą, pasirašė dekretą, kuriuo Lietuvos banko valdybos pirmininko pavaduotoja paskyrė Ingridą Šimonytę.

Didelę patirtį finansų srityje turinti I. Šimonytė pastaruosius 15 metų dirbo Finansų ministerijoje: 2009–2012 metais ji ėjo finansų ministrės pareigas, prieš tai penkerius metus buvo finansų viceministre, kuravo mokesčių fiskalinės politikos, apskaitos ir finansinės atskaitomybės sritis.

2000–2004 metais I. Šimonytė vadovavo Finansų ministerijos Mokesčių departamento Netiesioginių mokesčių skyriaus vedėjos pareigas, prieš tai metus šiame skyriuje dirbo vyriausiosios ekonomistės darbą.

38 metų I. Šimonytė Vilniaus universitete baigusi verslo administruavimo bakalauro studijas ir finansų magistro studijas. Pastarajį pusmetį I. Šimonytė dėstė makroekonomiką Vilniaus universitete. Ji kalba anglų, rusų, lenkų kalbomis.

I. Šimonytė Lietuvos banko valdybos pirmininko pavaduotoja paskirta šešeriems metams, pareigas ji pradės eiti nuo liepos 10 dienos.

Politinių jėgų sutarimas – Lietuvos pirmininkavimo sékmė

Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė, susitikusi su Seimo Europos reikalų ir Užsienio reikalų komitetu nariais, aptarė netrukus prasidėsiančio Lietuvos pirmininkavimo Europos Sajungos Tarybai svarbiausius darbus.

„Pirmininkavimo ES Tarybai metu Lietuvos laukia daug atsakingų darbų. Kokybiškas ir sklandus visų politinių jėgų darbas ir koordinuoti institucijų veiksmai turi tapti mūsų pirmininkavimo stiprybe. Nuo bendro efektyvaus darbo priklausys ne tik mūsų

šalies įvaizdis tarptautinėje erdvėje, bet ir viso pirmininkavimo sékmė“, – sakė šalies vadovė.

Vienu svarbiausių atei-nančio pusmečio darbų šalies vadovė įvardijo derybas su Europos Parlamentu dėl 2014–2020 metų ES biudžeto. Prezidentė pabrėžė, kad labai svarbu kaip įmanoma greičiau susiderėti dėl biudžeto, kad valstybes nares ES finansinė parama pasiekta laiku.

Pasak Prezidentės, pirminkavimo metu Lietuva ir toliau sieks įgyvendinti Fiskalinės drausmės sutartį bei Stabilumo ir augimo paktą. Biudžeto deficitu mažinimas, finansinė drausmė ir toliau išlieka Europos ekonominio stabilumo ir augimo garantu. Valstybės vadovės teigimu, Lietuva sieks pažangos kuriant bankų sąjungą ir vieninę bankų pertvarkymo mechanizmą.

Susitikime buvo aptartas Lietuvos energetinio savarankiškumo siekis ir bendros ES energetinės politikos svarba. Šalies vadovė pabrėžė, kad Lietuvių pirminkaujančių ES Tarybai ir toliau bus siekiama ES energetikos rinkos sukūrimo ir energetinių salų panaikinimo. Kalbėdama apie neatidėliotinus darbus, Prezidentė įvardijo ir trečiojo ES energetikos paketo, kuris užtikrintų konkurenčias kainas, tolesnį įgyvendinimą.

Vienas svarbiausių Lietuvos pirmininkavimo renginių – lapkričio mėnesį įvyksiantis Rytų partnerystės vadovų susitikimas Vilniuje. Šiame aukščiausio lygio susitikime, į kurį atvyks Europos Sajungos ir Rytų partnerystės šalių vadovai, tikimasi pasirašyti asociacijos ir laisvosios prekybos sutartis su Ukraina bei parafuoti asociacijos sutartį su Moldova, Gruzija ir Arménija.

Lietuvos pirmininkavimas ES tarybai prasidės mūsų šalies pirmininkavimo prioritetu pristatymu Europos Parlamentui Strasbūre ir Europos Komisijos vizitu į Vilnių. Per Lietuvos pirmininkavimo pusmetį mūsų šalyje ketina ma surengti apie 200 įvairių susitikimų, kuriuose lankysis per 30 tūkstančius svečių. (Prezidentūros informacija)

Valdančioji dauguma pataikauja Rusijai

Seimo dauguma atsisakė pritarti Tėvynės sajungos Lietuvos krikščionių demok-

ratų frakcijos narių teikiamai rezoliucijai „Dėl katalikiškų organizacijų persekcionimo Rusijoje“.

Šia rezoliucija parlamentarai siekė paskatinti Užsienio reikalų ministeriją išreikšti protestą prieš katalikiškų organizacijų persekcionimą ir tarptautinių teisės aktų pažeidimą Rusijoje.

Rezoliucijoje buvo priminta, kad šiu metų kovo pradžioje Rusijoje prasidėjus totaliniams nevyriausybinių organizacijų patikrinimui buvo ieškoma tariamų „užsienio agentų“. Taip įvardijamos organizacijos, kurios gaudavo paramą iš užsienio, o naujas nevyriausybinių organizacijų priespaudos įstatymas įpareigojo jas registruotis užsienio „agentais“.

Tarptautinės žmogaus teisių gynimo organizacijos „Amnesty International“ ir Norvegijos Helsinkio komitetas, Prancūzijos ir Vokietijos vyriausybės jau pasisakė prieš tokį nevyriausybinių organizacijoms daromą prokurorų spaudimą.

Vienas iš rezoliucijos iniciatorių Seimo TS-LKD frakcijos narys Arvydas Anušauskas pažymėjo, kad Rusija šiurkšciai pažeidžia Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją, kuri draudžia religiniems organizacijoms taikyti nepagrįstus apribojimus. Rusija nesilaiko ir Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferencijos Vienos susitikimo baigiamajame dokumente apibrėžto valstybių įsipareigojimo gerbti religinių bendruomenių ir bendrijų teisę steigti ir išlaikyti religinių apeigų vietas.

„Rezoliucijos projektas buvo atmetas Seimo daugumos balsais, matyt, vadovaujantis ne pamatiniais demokratijos užtikrinimo principais, bet siekiant pigesnių gamtinių dujų. Apmaudu, kad siekiant tokį pragmatišką ir energetinę nepriklausomybę paneigiančių tikslų valdancioji socialdemokratų dauguma užsimerkia prieš šiuksčiai paminamas žmogaus teises Rusijoje,“ – po Seimo posėdžio sakė A. Anušauskas.

Šia rezoliucija buvo tikimasi, kad Seimo delegacija Europos Tarybos Parlamente Asamblėjoje iškels šiuos sistemingos katalikiškų bendruomenių persekcionimo faktus ir pareikalaus europinių institucijų apginti Rusijoje persekiojamas katalikiškas bendruomenes.

www.tsajunga.lt
informacija

Pasaulyje

S. Berlusconiui – 7 metai kalėjimo

Milano teismas pirmadienį paskelbė nuosprendį buvusiam Italijos premjerui Silviju Berlusconiui – politikas buvo kaltinamas piktnaudžiavimu tarnybine padėtimi bei seksualiniai ryšiai su nepilnametė – tai tolygu nepilnamečių prostitutijai. Už šiuos nusikaltimus buvęs premjeras gavo 7 metus kalėjimo, be to, jam iki gyvos galvos uždrausta užimti bet kokią valstybės tarnybą.

Teismo procesas prasidėjo prieš 2 metus. Kaltintojai pateikė įrodymų, kad S. Berluskonis turėjo intymų ryšių su marokiete Karima el Marug, vadina „Rubi“. Tuo metu jai nebuvo 18 metų, o už „paslaugas“ S. Berluskonis jai negailėjo dovanų ir pinigų.

Be abejo, S. Berluskonis šitą teismo verdiktą apskūs, tačiau vargu ar kalėjimo jam pavyks išvengti.

Šnipas ar išdavikas?

Ekvadoras nutarė priplausti buvusį amerikiečių specialiųjų tarnybų darbuotoją Edvardą Snoudeną, išdavusį savo tarnybines paslaptingis. Kodėl centrinės žvalgybos valdybos darbuotojas taip pasielgė, lieka neaišku, nors jis pats tikino, kad taip nuspindė pasielgti neva dėl demokratinų motyvų. JAV teisingumo ministerija deda daug pastangų, kad nusikaltimą padarės E. Snoudenės būtų atduotas į teisingumo rankas, tačiau išdavikas sėkmingai pabėgo į Honkongą, paskui išskrido į Maskvą, iš kur turėjo skristi į Havą, o iš ten – į Ekvadorą, jau priglaudusį panaušaus plauko išdaviką Džiliulianą Asandžą. „Wikileaks“ įkūrėja, paviešinusi daugybę slaptos informacijos. Galbūt E. Snoudenės panoro būti panašus į D. Asandžą? Bet ar buvo verta sekti tokiu pavyzdžiu – būdamas 16 metų D. Asandžas tapo kompiuterių išlauželiu, už tai vėliau buvo teisiamas ir 1995 metais pripažintas kaltu, o 2010 metais apkaltintas seksualiniu nusikaltimu Švedijoje. 2012 metais jis rengė pokalbių politikos tema televizijos šou, na o iš to, kas jose dalyavo, galima spręsti apie laidą ir jų autoriaus akivaizdžią antiamerikinę nuostatą.

Tad kyla klausimas – kasslepiasi už šiu veikėjų nugaru? Ir kodėl Rusija padeda buvusiam CŽV agentui E. Snoudenui?

Gintaras MARKEVIČIUS

Birželio 14-oji – Gedulo ir Vilties diena

Susitikimas Biržuose

LPKTS Biržų filialas reneginius, skirtus 1948 metų gegužės 22–23 dienų trėmimų 65-osioms metinėms ir Gedulo ir Vilties dienai paminėti birželio 14 dieną pradėjo prie paminklo Užuilių kaime ištremtis Biržų krašto mokytojams atminti.

Birželio 15 dieną renginiai prasidėjo šv. Mišiomis Biržų Sv. Jono Krikštytojo bažnyčioje. Šv. Mišias aukojo kungas dekanas D. Tubys. Bažnyčioje buvo pašventinti trys ažuolų lapų vainikai, nupinti Panevėžio 5 rinktinės Biržų 1 kuopos jaunuju šaulių Gerkišiuose, prie pastatytos lauko akmenų monumento Biržų krašto partizanams. LPKTS Biržų filialo pirminkė Danguolė Žiukienė

trumpai priminė 1941–1952 metų įvykius. Aukų atminimas pagerbtas tylos minute, padėtas ažuolo lapų vainikas, uždegta žvakucių. Pabiržės krašto partizanų vado Alfonso Antanaičio sūnus, tremtinys Edvardas Antanaitis trumpai prisiminė tėvą, jo būrio partizanus, kurių dauguma nužudyti ir užkasti priešo paminklo.

Nuaidėjus Krašto apsaugos savanorių 5-osios Vyčio apygardos savanorių šautuvų salvėms, suskambo buvusių tremtinų chorą „Tremties aidai“ atliekama Pabiržės krašto daina „Kodėl pravirkो žyras ant Gerkiškių kalvų“.

Grįždami susitikimo dalyviai sustojo Pabiržėje, kur bažnyčios šventoriuje stovi

Susitikimo dalyviai prie Biržų pilies

Pakruojis

Pakruojo kultūros centro salėje įvyko Gedulo ir Vilties dienos paminėjimas „Ant savos tarmės pečių“, kurį parenę „Sidabrinių šarmos“ klubas. Popietė prasidėjo tylos minute, uždegta žvakė mirusiesiems bei žuvusiesiems atminti. „Žemynos“ pagrindinės mokyklos moksleivės, lydimos LPKTS Pakruojo filialo valdybos narės Aldonas Česnienės, vilkinčios tautiniai rūbai, iškilmingai išnešė gėlių ir žvakų prie paminklo žuvusiesiems partizanams, prie paminklo 1941 metais nužudytiems Linkuvos gimnazistams, prie paminklo Negrūžusiems tremtiniam bei ant geležinkelio bėgių prie paminklinio vagono.

Kalbėjo Seimo narys Vitalijus Gailius, pranešimą perskaitė LPKTS Pakruojo filialo pirmininkė Zita Vėžienė. Tremtiniai dainas dainavo ir kūrybą skaitė ansamblis „Sidabrinių šarma“, vadovaujamas M. Zubu; svečiai iš Vainuto dainavo ir deklamavo žemaitiškai; Joniškio mišrus choras „Šarma“ – joniškiečių tarme; pakruojetiškai humoreskas porino Liucija Uržienė ir linkuvis 93

metų buvęs politinis kalinas Albertas Juras. Pastarasis – garsiausias rajono armonikierius, koncertuose paprastai vadinas dėde Juaru, nuolat šypsojosi, juokavo, griežė liaudiškas melodijas iš tremties parsivežta armonika bei dalijosi kalinimo ir tremties prisiminimais. Dzūkų tarme „Pasaką apie bobulę ir dziedulį“ skaitė

1951-ųjų tremtinė Monika Kelevišienė.

Pogražaus ir turiningo minėjimo jo dalyviai dar ilgai bendravo bei dainavo.

Daug gražių renginių nuvilnio pervaizą Pakruojo rajoną: Pašvitinyje įvyko popietė „Paliko tik vienas medis“. Triškonyse – popietė „Ilgas tremties kelias“. Guostagilio bibliotekoje buvo rodomas Ingos Berulienės ir Justino

Pakruojo vokalinio ansamblio „Sidabrinių šarma“ dainininkės, tremtinės Danutės Janeliūnienės rankose – Gedulo ir Vilties Atminties ugnėlė

A. Urbšto sukurtas paminklas Biržų krašto tremtiniams atminti. Padėtas vainikas prie koplystulpio buvusioje geležinkelio stotyje.

Biržų pilies rūmuose salėje Biržų krašto „Sélos“ muziejaus direktoriaus pavaduotoja E. Landsbergienė kreipėsi į tremtinius, jų palikuonis, prisiminė trėmimų istoriją ir masą. Nuskambėjus smuiko ir kanklių melodijai, kalbėjo tremtyje gimusi Biržų rajono merė Irutė Varzienė. Pasak jos: „Tremties visiems uždėjo savo ženklą, atsirado savotiškas bendrumo kodas. Sibiras vienija dažnai stipriau nei krauso ryšys“.

Susitikimą užbaigė koncertas, ant Biržų pilies laiptų susitikimo dalyviai sustojo bendrai nuotraukai.

Vidutis ŠEŠKAS

Sveikiname

Garbingo 100-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname Mariją ŽEMAITYTĘ-PIVORŪNIENĘ-BICKIENĘ. Linkime sveikatos, stiprybės, Aukščiausiojo palaimos ir Marijos globos.

*Paplak dar truputį, širdie,
Ir akys dar pabūkit šviesios.
Pakilk iš pelėnų, viltie,
Kibirkštimi neužgesinta.
Bet viską saugok, atmintie,
Kaip saugojai paveikslą Vyčio.*

(Vytautas Cinauskas)

LPKTS Rokiškio filialas

* * *

Nuoširdžiai sveikiname birželio mėnesį gimusių buvusių tremtinius: 90-ojo jubiliejaus proga – Simoną KIBIRKŠTĮ, 85-ojo – Apolianarą MATULIENĘ, 80-ojo – Lioginą JASINKEVIČIŪ, 75-ojo – Antaną RAUPI, 70-ojo – Bronę GEIDONIENĘ.

Linkime, kad Jus visada lydėtų sėkmę, neapleistų sveikata ir ištvermę.

LPKTS Rokiškio filialas

Nuoširdžiai sveikiname birželio mėnesį gimusių buvusių tremtinius: 90-ojo jubiliejaus proga – Simoną KIBIRKŠTĮ, 85-ojo – Apolianarą MATULIENĘ, 80-ojo – Lioginą JASINKEVIČIŪ, 75-ojo – Antaną RAUPI, 70-ojo – Bronę GEIDONIENĘ.

Didžiuojamės Jumis ir linkime tėsti gražius ir reikšmingus darbus mūsų visų labui. Ačiū Jums už nuoširdumą, nuolatinę pagalbą filialo darbe, širdies šilumą, supratimą, palaikymą.

Telydi Jūsų žingsnius laimė, sveikata, džiaugsmas ir Aukščiausiojo palaima.

LPKTS Kauno filialas

* * *

Garbingo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikinu buvusių 1945 metų tremtinę Danutę DZIMIDAVIČIŪTĘ-KARANKEVIČIENĘ.

Linkiu geriausios sveikatos, laimingų gyvenimo metų ir Dievo palaimos.

Brangioji Danute, gyvenime tereikia žmogui – truputį laimės, džiaugsmo spinduliu.

Ir kad kasmet tą pačią dieną ištart galėtų: „Aš dar nepavarau, gyvent galu“.

Tremties sesė Aldona Leiputė

Lingio dokumentinis filmas „Ledo vaikai“, atidaryta paroda „Iš praeities skaudžių prisiminimų“, Pamūšio kultūros namuose – prisiminimų popietė „Jie sugrįžo: gyvi ir mirę“. Ūdeikų kultūros namuose – popietė „Kur tas dulkėtas traukinys“. Pakruojo krašto muziejuje „Žiemgalė“ – popietė ir dokumentų paroda „Prisiminimai iš praeities“. Klovainiuose – popietė „Kai buvau atplėštas nuo tavės, téyne“. Linkujoje suorganizuotas minėjimas, kuris baigėsi šv. Mišiomis už tremtinius Linkuvos bažnyčioje.

Zita VĖŽIENĖ

Ištremtų vaikų ir Jono Žemaičio-Vytauto tėvų atminimui

Birželio 9 dieną Gargžduose įvyko trėmimo paminių renginiai: akcija ištremtiems vaikams atminti – uždegta žvakutį prie ažuolo Rinkos aikštėje ir parke prie kryžiaus „Tautos skausmu atminti“, aukotos šv. Mišios už generolo Jono Žemaičio-Vytauto šeimą, po to – eisena į kapines, kur pašventintas atnaujintas Jono Žemaičio tėvų kapas, iškilmingas minėjimas Gargždu parke.

Renginyje, kurį organizavo Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos Klaipėdos rajono filialas, dalyvavo Klaipėdos rajono buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai, svečiai iš Raseinių, Palangos ir kitų filialų, Klaipėdos rajono meras Vaclovas Dačkauskas, mero pavaduotoja Rūta Cirtautaitė, Gargždų seniūnas Saulius Bakšinskis, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos viceministras Antanas Valys, Neprisklausomybės Akto signatarė Zita Šličytė ir daug garbių svečių.

Iš viso 1940–1953 metais iš Lietuvos į tremtį ir GULAG lagerius buvo išvežta daugiau nei 280 tūkstančių žmonių. Iš Klaipėdos rajono per ši laikotarpį ištremta 2402 žmonės, iš jų – 819 vaikų. Rinkos aikštėje jų atminimui pleveno žvakelių, kurias atnešė Gargždų mokyklų mokiniai, liepsnelės. Po šv. Mišių minėjimo dalyviai pasuko į senasias Gargždų kapines, kuriose palaidoti gen. Jono Žemaičio-Vytauto tėvai – Jonas ir Petronėlė Žemaičiai.

Klaipėdos rajono Laugalių senelių globos namuose (dabar Vilniaus Gaigalaičio globos namai) paskutinius kelerius gyvenimo metus praleido Jonas ir Petronėlė Žemaičiai. Išvaryti iš namų Raseiniuose, patyrė benamių ir pažemintų dalių. Anksčiau Gargždų kapinėse stovėjo paminklas su užrašu „Žemaičių šeima“ be datų ir vardų.

Žemaičių šeimos gyvenimo momentai aprašyti Stanislovo Abromavičiaus knygoje „Partizanų Motinos“.

„Petronėlė Daukšaitė ir Jonas Žemaitis susipažino Kurtuvėnų dvare. Jonas Žemaitis dirbo pieninkystės meistru, buvo užsišpyrės vegetaras. 1902 metais jiedu sukurė šeimą. Petronėlė – dešimčia metų užvyrajaunesnė, kurį laiką slapta mokytojavo –

buvo vadinamoji „daraktoriė“. Tėvas buvo neramus, ūmoko būdo, tad Petronėlei, atsidavusiai šeimai, reikėjo prisitaikyti. Jiems gimė trys vaikai – Kotryna, Petriukas ir Jonas. Vėliau šeima persikėlė gyventi į Palangą. Ten tėvas Jonas dirbo grafo Felikso Tiškevičiaus pieninėje gamybos

tvėrė tampymą, Žemaičiai pasitraukė į Klaipėdos kraštą. Palangoje turėjo kambariuką. Kurį laiką ten ir gyveno, kol vieną gražią dieną jų neapvogė kaimynas rusas. Paliko kaip stovi. Kazimiera Rašimaitė-Stonkienė prisiemė: „Badavo jie. Eidavo diedukas ir per kaimus. Gyveno gal 500 metrų nuo turgaus, tarp marių ir Klaipėdos, griuvėsiuose susirastame sandėliuke. Susimeistravo lovą, staliuką. Atsitvėrė virtuvėlę. Nuveždava ujiems maisto – sviesto, sūrio, grietinėlės, nes dirbaupieninėje. Po to tėvukas tuose griuvėsiuose sutiko Praną Pisarevičių, pažiustumą iš Šiluvos laikų, dirbusį Klaipėdos invalidų namuose ūkvedžiu. Pasiūlējiems kelės į Klaipėdos senelių namus. Taip senieji Žemaičiai pradėjo gyventi pirmuojuose, bet ne paskutiniuose „valdiškuose“ namuose. KGB visą tą laiką žinojo apie Žemaičio tėvus.

I Laugalius juos perkėlė, nes Klaipėdoje nebebuvo vietos. Atveždavau jiems maisto. Diedukas manęs laukdavo autobusų stotelėje. Jie su mamaite gyveno atskirai. Jis – su trimis vyrais, mamaitė – su keliomis moterimis. Mamaitė sirgo depresija. Buvo tyli, nešnekai, užsisklendusi savyje. 1954 metais sūnus Jonas Žemaitis, kalinamas Lukiskių kalėjimo 49-ojoje kameroje, nutarė parašyti dar vieną prašymą. Suprasdamas, kad jo gyvo nepaliks, paprasė pasimatymo su Motina ir sūnumi: „Prašau leisti man pasimatyt su motina Petronele Žemaitiene, Antano, 68 metų amžiaus, gyvenančiu Klaipėdos rajone, invalidų namuose, su sūnumi Laimičiu Jonu Žemaičiu, Jono, 12 metų amžiaus, gyvenančiu Ramygalos rajone“. Laukė to pasimatymo ir bijojo. Bijoj Motinos reakcijos, bijojo pamatyti kančią jos akyse. Deja, likimas lėmė kitaip. Nepamatė nei Motinos, nei sūnaus. 1954 metų lapkričio 26 dieną Maskvos Butyrkų kalėjime Jonui Žemaičiui buvo įvykdytas mirties nuosprendis. Motina tik daug vėliau sužinojo apie tokią sūnaus lemiją.“

Rezistencijos laikotarpui stribai tėvams nedavė ramybės – tėvuką penkis kartus tardė, stipriai mušė ir vis sakė: eik, parvesk sūnų! Nei-

sio vijoje paminklą atidengė Petronėlės ir Jono Žemaičių vaikaitės Rūta ir Aušra Juškaitės. Šio paminklo atnaujinimui Klaipėdos rajono savivaldybė skyrė didžiausią finansinę paramą – penkis tūkstančius litų, todėl merui Vaclovui Dačkauskui LPKTS pirmininko pavaduotojas Zenonas Čerkauskas įteikė Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos padėkos raštą.

Prie paminklo Žemaičių šeimos atminimui kalbėjo Lietuvos krašto apsaugos vice ministras Antanas Valys, Raseinių savivaldybės tarybos narys, LPKTS Raseinių filialo narys Antanas Vizbaras, paminklo atnaujinimo meistras Vaclovas Gedmintas, Neprisklausomybės Akto signatarė, Klaipėdos miesto tarybos narė Zita Šličytė, LPKTS Klaipėdos rajono filialo valdybos narys Ceslovas Tarvydas ir kiti.

Gargždų parke pašventinti keturi anksčiau pastatyti paminklai svarbiausioms Tautos skausmo datoms atminti. Apie atminimo ženklos papasakojo ir svarbiausius istorijos faktus priminė LPKTS Klaipėdos rajono filialo pirmininkas Jonas Šatkus. Buvo įteiktos padėkos ilgamečiams rėmėjams: Lietuvos krašto apsaugos ministriai ir viceministrui Antanui Valiui bei kitiems.

Meras Vaclovas Dačkauskas kalbėjo apie politinių kalinių ir tremtinių atminimo įamžinimą: „Savivaldybė remia Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos Klaipėdos rajono filialo iniciatyvas, kartu stengiamės išsaugoti tremtinių ir politinių kalinių atminimą. Didžiuojamės savivaldybės tarybos nario Gargždų miesto garbės piliečio Ceslovo Tarvydo veikla. Džiaugiamės Prie-kulės Laisvės kovų ir tremties muziejaus darbuotojos ir vadovės Sabinos Vinciūnienės iniciatyvomis. Šiemet paminint Gargždų miesto 760 metų sukaktį jai įteiktas atminimo ženklas. Minint Lietuvos vardo paminklą 1000-metį savivaldybė išleido knygą „Tremtis ir rezistencija Klaipėdos rajone“. Leidinys jau dabar padeda tolimesniems mokslo tiriamiesiems darbams, bet svarbiausia, kad apie tragiskus mūsų šalai ir rajonui istorijos įvykius perskaityt ir jaunoji karta, kad įsiklaustyti ir išgirsti, ką kalba mūsų tautos istorija jų senelių lūpomis ir būtų pasiryžę ginti savo kraštą ir sugebėt kurti teisingą ir iš tiesų šviesią ateitį.“

Daiva BELIOKAITĖ

Jono Žemaičio-Vytauto 60-ųjų suėmimo metinių paminėjimas

Gegužės 18 dieną Jurbarke buvę politinių kalinių, tremtiniai, partizanai ir ryšininkai vyko į Šimkaičių seniūniją paminėti Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dieną bei generolo Jono Žemaičio-Vytauto 60-ąsias suėmimo metines.

Šv. Mišių metu Šv. vysku-po Martyno bažnyčioje Šimkaičiuose giedojo LPKTS choras „Versmė“.

Prie slėptuvės tylos minute pagerbti žuvę partizanai, padėta gėlių, žvakių. Renginį vedė Jurbarko savivaldybės kultūros skyriaus vedėja Daura Giedraitienė. Apie partizanų veiklą ir Joną Žemaitį-Vytautą pasakojo Laisvės kovų dalyvis Vladas Meškauskas. Susirinkusiuosius pasveikino Jurbarko savivaldybės vicemeras K. Šimkus, patikindamas, kad kovoje ir žuvę už laisvę, kentėjė kalejimuose, lageriuose ir tremtyje nepamiršti.

Tradiciiniame bėgime „Laisvės taku 2013“ dalyvavo moksleiviai ir Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos kariūnai.

Šimkaičių Jono Žemaičio vardo pagrindinėje mokykloje vyko minėjimas. Renginį pradėjo mokyklos direktorius Leonardas Zaksas. Tylos minute pagerbti žuvę partizanai, sugiedotas himnas, įneštos vėliavos.

J. Žemaičio dukterėčia Aušra Vilkienė prisiminė dėdė ir patikino nelaikanti pykčio širdyje jį išdavusiam žmogui.

LPKTS Jurbarko filialo sekretorė Irina Pažereckienė sakė: „Šiuo susiėjimu parodome, kad buvome ir esame kartu“. Ji ilgamečio valdybos pirmininko Petro Gervyliaus vardu padėkojo projekto iniciatoriui LLA pirmininkei Irenai Giedraitienei, mokyklos direktoriui Leonardiui Zaksui, savivaldybės Kultūros skyriaus vedėjai Daurai Giedraitienei už nuoširdų bendradarbiavimą ruošiant šį renginį. Po minėjimo vyko koncertas. Taurėmis, medaliais ir padėkos raštais apdovanoti bėgikai.

Irina PAŽERECKIENĖ

Tėsinys.
Pradžia Nr. 22

Dirbdama labai pavargdavau, todėl atsigulusi stengdausiu greitai užmigti. Jei ne pasisekdavo, būdavo sunki naktis. Apie Lietuvą svajodavau visą laiką, bet Šiaurėje tai atrodė kaip gražus sapnas, kuris jau niekada nepasikartos. 1942 metų lapkričio 4-osios sapnas mane persekojo dešimtį metų. Rodos, esu Lietuvoje, Vaižganto gatvėje. Tėvelis lipa laiptais žemyn, aš sušunku: „Tėti!“ ir griebiu jį į glėbi, tačiau tuo metu drioksteli šūvis, ir mano rankose tėvelis suknumba... Kaip aš tada verkiau, kaip verkiau, apskabinusi ir prisiglaudusi prie pagalvės – mamytė net išsigando. Tik dešimčiai metų prabėgus sužinojau, tai patvirtino ir 1989 metais išduotas saugumo raštas, kad 1942-ųjų lapkričio 4-ąją tėvelis buvo sušaudytas Sverdlovsko kalėjime...

1952 metai... Keistas Jakutsko klimatas: nebūna nei pavasario, nei rudens – tik vasara ir žiema. Žiemos labai šaltos. Lauke spaudžiant 52 laipsnių šalčiui ir tvyrtant tirštam rūkui, vyksta statybos darbai! Vasaromis temperatūra pakyla iki 30 laipsnių, tačiau naktimis nukrinta iki 10 laipsnių šalčio. Už keliolikos kilometrų nuo Jakutsko prasideda miškai ir kolūkiai.

Pradėjome apsiprasti, vėl grijo viltis: nauji žmonės, naujos pažintys. Užeidavo mažai kas, nes gyvenome tolokai nuo centro. Šeimininkai miegojo tame pačiame kambaryste, tik už medžiaginės pertvaros. Vietinio radijo garnantuvas kaboj mūsų pusėje, virš sergančios mamytės galvos, ir trukdė ilsetis. Todėl aš jį išjungdavau, o šeimininkas, grasingamas ir šaukdamas, kad mes nusistatę prieš tarybų valdžią, jį vėl ižungdavo. Pasiskundžiau komendantui. Tai mane išgelbėjo nuo kalėjimo, nes šeimininkas ryte nunešė skundą su dvieju parašais, kad esu liaudies priešė.

Laimei, rudenį gavau kambarėli mediniame trijų kambarių bute su bendra virtuve. Reikėjo apsirūpinti mal-komis ir vandeniu. Vietoj vandens pirkdavome ledą, kuris tirpdavo kibire ant viryklos. Statinė vandens, kurios užtekavo savaitei, kainavo 10 rublių, bet ne visada jo būdavo. Sunkvežimis malkų kainavo 450 rublių, o mano alga buvo tik 600 rublių. Ir jo vieno žiemai neužtekdavo. Mamytė niekur nedirbo, tad nieko negaudavo, o sesuo mokėsi vakariname technikume ir dirbo, nes stipendija buvo maža. Kas mėnesį reikėdavo registruotis NKVD būstini-

je: pasū neturėjome, o tik laikinas pažymas. Iki tos vietas buvo gal šeši kilometrai, tad nueidavau pasiėmusi visų trijų pažymas...

Susese pradėjome ieškoti tėvelio. Kreipėmės į ministeriją, nurodė adresą, kurį sužinojome gavę iš jo vienintelį 1942 metais rašytą atviruką: Sverdlovsko sritis, Goro kaimas, p.d. 239/10. Mes rašėme, o jie kaip norėjo, taip atsakinėjo.

Vieną dieną mane iškvieta į NKVD. Tas pastatas man visuomet keldavo siaubą. Lėtai pravėriaus duris. Kareivis parodė kelią į rūsį. Sunkiai lipdau laiptais žemyn. Sustojau prie didelių geležinių durų. Siurpas perbėgo kūnu: gal jau niekas nesužinos, kur dingau? Dieve, dar vienas išbandymas! Kareivis šautuovo buože pastumė durų link. Iėjau. Man užėjus, durys užsitrenkė. Kambaryste prie rašomo stalo sėdėjo žilas pulkininkas. Pasiūlė atsiseti ir pradėjo kalbą.

– Kam ieškote tėvo? Geriau atsakyti, tuomet galėtumėte grįžti į Lietuvą.

Nesupratau, kaip suderinti šiuos du brangius dalykus – tėveli ir Lietuvą? Ką atsakyti? Ramiai paklausiau pulkininko:

– O kodėl aš turėčiau atsakyti tėvelio, ką jis blogo yra padarės?

– Jis buvo Krašto apsaugos ministru, kaip teisininkas dalyvavo komunistų bylose.

Įsdrąsinusi pradėjau savo kalbą. Paklausiau jo, ar turi šeimą? Sužinojusi, kad turi dukterį, paklausiau, ar jis viską žino apie jos darbą?

– Ne, – atsakė.

Tuomet pasakiau jam, kad aš irgi nežinojau, ką dirba tėvelis, bet esu jam dėkinga už baigtas aštuonias gimnazijos klasės, išmoktas užsienio kalbas ir už gautą gerą išsiauklėjimą, o tarybų valdžia net mokslo baigtineleidžia. Pagaliau, ar galima persekioti žmogų visą gyvenimą? Ir dar pridėjau:

– Jūs turite dukterį, kuri jaunystėje, sakykime, paleistuvavo, bet vėliau susitarkė, ištekėjo ir turi šeimą? Tai ar galima jai visą gyvenimą prikaišioti? Ne, aš niekuomet neatsižadésiu savo tėvelio, nors tektu čia, Jakutsk, ir supūti...

Taip ir išskyrėme: daugiau jis manęs nekvietė...

Tais metais mamytė pasi-juto labai blogai. Nuolatinė nervų įtampa dėl tėvelio, netikumas dėl mūsų ateities, gyvenimo sąlygos išsekino jos organizmą. Ji niekada nesiskundė, nedejavavo, o kantrai vilko savo likimo kryžių, vis

dar vildamasi pamatyti Lietuvą ir sutikti tėvelį. Ir kai vieną dieną mane iškvietė komendantas ir prasitarė, kad nuosprendis tėveliui įvykdytas 1942 metų lapkričio 4 dieną, ašaros riedėjo skruostais, negalėjau kalbėti. Komendantas išsigando prasitaręs, prašė niekam nesakyti, aš linktelėdama pažadėjau... Ilgaiverkiau, niekaip negalėjau susivaldyti. Bet kaip pareiti namo, kaip paslėpti nuo mamos užverktas akis, kaip jai nepr-

apie artimo žmogaus mirči...

Kitą rytą mamytei pasidėrė labai bloga. Sesuo išbėgo kviečiant daktaro. Kviesta kie-me gyvenusi gydytoja neatėjo. Žiūrėjome į mirštančią mamytę, bet padėti jai negalėjom. Staiga aš išgirdau mamytę tariant: „Pirmiausiai pasiūsiu Jūrai palaidinukę, pasukui kitiems...“ Pasilenkiau prie lovos ir tyliai klausiau, o ji kalbėjo toliau: „Daina, Daina, jeigu kas atsiktu Jūrai, tu pražuvusi... Aš tik dabar su-

pratau Jūrelę...“ Paėmiau bejausmę jos ranką ir tyliai pasakiau: „Mama, ašjos gyvenime nepaliksiu...“ Mamytė sunkiai atsiduso ir per skruostus nusirito ašaros. Taibuvojos atsisveikinimas. Tik po pietų atvykusi gydytoja nustatė, kad smegenyse susikaupęs kraujas, kraujospūdis didelis ir nieko padėti negalime. Už durų 50 laipsnių šaltis... Bet gyventi reikėjo...

Ona Sirutienė padėjo paruošti karstą, Antanas Petruševičius ir Zigmantas Steponavičius iškasė kapinėse duobę, parūpino roges. Arkli gavome tik pavakary, tad skubėjome, kad nesutemtų...

Jūra Papečkytė Jakutskė.
1957 metai

Daina Papečkytė prie Motinos kapo

sitarti? Kiek aprimusi, grįžau namo. Tylutėliai atsiguliau, verkti negalėjau. Neturėjau teisės apie tai pasakyti mamytei, nes tai būtu ją pribaigę. Ji labai mylėjo tėvelį, tikėjo, kad jis gyvas ir kad jiedu susitiks...

Tad ryte, kai mama manęs paklausė, kas atsikito, tik burbtelėjau, kad nieko, ir išlēkiau į gatvę.

Lauke palaukiau sesers ir

prisaikdinusi ją, kad nepasakyty mamytei, pranešiau apie

tėvelio žūtį. Tada ji suprato,

kodėl aš buvau šiurkštai

Vasario 25-osios naktį sapnavau keistą sapną. Rodos, iškrito mano auksinis dantis. Laikau jį ant delno, blizga auksas, o jis visas kruvinas. Nuėjusi į darbą paklausiau tetos Suros, ką tai galėtų reikšti. Ji pažiūrėjo į mane keistai ir pasakė: „Sužinosi

Gavau pranešimą, kad nuo 1957 metų lapkričio 27 dienos aš paleidžiamu iš tremties ir galui grįžti į Lietuvą. Dvi didelės ašaros suvirpėjo ant mano skruosto ir nukrito ant žemės. Šešias valandas iš manęs besityčiojantiems sandistams, kurie įteikė pranešimą, pasakiau:

– Išsigimėliai sadistai, kas jums davė teisę taip tyčiotis iš mūsų ir taip mus kankinti?

Tada pašokovienas girtas, uniformą atsisagstęs saugumietis ir riktelėjo:

– Gyvate, kas man uždraus tave paskutinį kartą pakankinti?

Pasiėmiau raštą ir išeju namo. Reikėjo sunkvežimio važiuoti į Neverą, kur buvo geležinkelio stotis. Leda buvo padengtas storu sniego sluoksniu, todėl nori nenori

reikėjo palaukti. Išvažiavome gruodžio pradžioje. Sulipome į mažą nešildomą autobusiuką ir 40 laipsnių šalčio lydimi, išvažiavome. Apsirengiau šiltai, kojas susisupau į suplyšusi antklodę. Važiavome tris paras. Kai sustodavome pakelėje, pasitaikiuose užeigos namuose, drebėjau kaip epušės lapas. Vyrai važiavo į Neverą parsigabenti naujų sunkvežimių, tad kelionėje gérė. Tarp jų buvo ir vienas lietuvis Piontka. Neiškentusi priėjau prie jų, paprašiau, kad įpiltų ir man. Piontka ipylė į metalinį puduką. Išgėriaus...

1957 metų gruodžio 31-ąją, 10 valandą ryto, mūsų traukinys sustojo Kauno geležinkelio stotyje. Mane pasitiko Palmyros vyras Bronius Avižienis. Pas juos laikinai apsistojau. Po nemigo naktį ir mėnesį trukusios kelionės buvau gerokai pavargus... Prasidėjo rūpesčiai ir kančių keliai mano išsvajotoje Lietuvoje.

Aplankiau Vaižganto gatvėje stovintį mūsų namą. Sode dar augo 14 didelių vaismedžių ir tėvelio skiepytas šermukšnis. Jaučiau, kad linksta kojos. Širdis daužėsi, atrodė, iššokis iš krūtinės. Mane atlydėjės pusbrolis pasakė: „Nemaniau, kad tokia silpna tavo širdis...“

Gyvendama Kaune, Vaižganto gatvės vengiau, praeiti pro mūsų namą buvo sunku: kiekvienas medis, plytos ar skaldos gabalėlis primindavo vaikystę, neišspildžiusias svajones ir brangius tėvelius, kurie didelio darbštumo ir rūpestingumo dėka pasistatė šį namą, kuriame tikėjosi nugyventi likusių gyvenimo dalį. Deja, likimas jiems lėmė kitą...

Man reikėjo gauti darbą, susirasti butą, prisiregistravoti, apsirengti lietuviškai, kad žmonės manęs nelaiktų atėjūne iš „didžiosios tėvynės“. Reikėjo, bet ir Lietuvoje likimas mūsų neglostė: neregistravavo, nes nedirbau, nepriėmė į darbą, nes nebuvau registruota ir neturėjau dokumentų, patvirtinančių, kad prieš karą gyvenau Kaune. Ir taip giesmė be galio... Pinigai bai-gėsi, todėl gyvenau taupiai. Nuėjau pas buvusių mokytojų, gerą tėvelių pažįstamą Gražiną Michnevičienę. Ir ji man padėjo: 1958 metų kovo pabaigoje Politechnikos institutė gavau laikiną darbą inventoriuoti knygas. Krūvis buvo didelis, prancūzų ir vokiečių kalbos primirštos, tad pradžioje sekėsi nekaip. Bibliotekos vedėjas J. Vildžiūnas davė suplyšusį chalatą ir virvagalį susijuosti.

(bus daugiau)

Paruošė Stanislovas ABROMAVIČIUS

Kaune paminėtas 1941 metų birželio sukilimas

Praėjusį sekmadienį Kau-
no senosiose kapinėse, prie pa-
minklo „Kryžius-medis“ 1941
metų birželio sukilimo aukoms
atminti, plevėsavo Lietuvos
trispalvė ir Lietuvos Sąjūdžio
Kauno skyriaus vėliava.

LR Seimo narys R. Kup-
činskas, Kauno miesto savi-
valdybės mero pavaduotojas
S. Buškevičius, Lietuvos Są-
jūdžio Kauno tarybos pirmi-
ninkas dr. R. Kaminskas, pirminko
pavaduotojai R. Bal-
tuškienė ir Z. Tamakauskas,
kiti Kauno sąjūdiečiai pager-
bė 1941 metų birželio 22–28
dienos ginkluoto sukilimo da-
lyvių atminimą.

Kauno sąjūdiečiai taip pat
aplankė Juozo Brazaičio
(Ambrazevičiaus) (1903–
1974), 1941 m. birželio suki-
limo metu įėjusio Lietuvos lai-
kiniosios vyriausybės ministro
pirminko pareigas, kapą

Kauno Kristaus Prisikėlimo
bažnyčios šventoriuje ir pa-
dėjo gėlių.

1941 metų birželio 22 die-
nā Kaune įvyko LAF posėdis,
kurio metu buvo nuspresta
pradėti sukilimą prieš SSRS
kariuomenę, pasiskirstytos
užduotys ir nutarta koordi-
nuoti pogrindžio būrių veiks-
mus. Buvo nutarta, kad svar-
biau yra užimti Kauną iš vi-
daus, saugoti žmones ir tur-
tą, paskelbtai apie Lietuvos
valstybės atkūrimą ir Laikino-
sios vyriausybės sudarymą.

Kauno sukilėliai be pasi-
priešinimo į savo rankas pa-
émė Prezidentūrą, paštą, te-
lefoną ir telegrafą, radijo stotį
ir radiofoną. Birželio 23 d. at-
gijo Kauno radijas – Lietuvai
buvo pranešta apie sukilusi
Kauną, perskaityta deklaraci-
ja apie Lietuvos nepriklauso-
mybės atkūrimą, Laikinosios

vyriausybės sudėtis, nuskam-
bėjo Lietuvos himnas. Šiuos
pranešimus diktoriai kelio-
mis kalbomis kartojo keletą
kartų. Europa sužinojo, kad
Lietuvoje vyksta antisovieti-
nis sukilimas.

Ivairiose Kauno vietose
vyko atkaklios kautynės. Mū-
šiai Nemuno pakrantėse vyko
nuo 1941 metų birželio 23-ios
iki 25-osių. Kautynės vy-
ko prie Vytauto Didžiojo tilto,
dėl P. Vileišio (Vilijampolės)
tilto, Kauno radijo stoties,
radiofono ir kitose vietose.

Kaune įsikūrusi vokiečių
karinė okupacinė administra-
cija 1941 metų birželio 25 die-
nā įsakė nuginkluoti sukilė-
lius. Sukilėlių nuginklavimas
užbaigtas birželio 28 dieną ir
nuo tol visur demobilizuoti
sukilėlių būriai.

**Lietuvos Sąjūdžio Kauno
tarybos informacija**

Užjaučiamė

Nuoširdžiai užjaučiamė
LPKTS Rokiškio filialo ta-
rybos narę Genovaitę Pa-
jaujytę-Juknienę dėl tévelio
mirties.

**LPKTS Rokiškio
filialas**

Mirus buvusiai tremtinėi
Onai Grigaitienė
nuoširdžiai užjaučiamė
dukteris Danutę Čepaitienę
ir Zitą Kakanauskienę bei jų
šeimų narius.

LPKTS Kauno filialas

Skelbimas

Birželio 29 d. (šeštadienį)
12 val. prie legendinio Šatri-
jos kalno šv. Mišiomis pradē-
sime tradicinį saskrydį „**Lais-
vė – tai turtas**“. Vyks prisimi-
nimu ir dainų popietė, drauge
aptarsime, kaip perduoti ir
išsaugoti istorinę atmintį at-
eities kartoms.

Malonai kviečiame daly-
vauti buvusius tremtinius ir
politinius kalinius su šeimo-
mis.

Dėl informacijos kreiptis
i **Aldoną Gudienę** parduo-
tuvėje „100 smulkmenų“
(**Respublikos g. 47, Telšiai**),
tel. **8 650 60632**.

Sventės organizatoriai –
**V. Kondratas ir LPKTS
Telšių filialo taryba.**

Sigitas ŠEIKIS

Žirgas

Tragiškai žuvusio Obcarsko atminimui

Buvo pas mus šventraštis.
Dar nuo spaudos draudimo
laikų, suviršelyje ant balto žir-
go jojančiu karžygiu. Močiu-
tė, pasisodinus manė ant ke-
lių, mokė iš to šventraščio
skaityti, mylėti gimtinę, būti
mielaširdingu...

Iš kiekvieno puslapio seno-
ve dvelkiantį šventraštį aš pri-
valėjau palikti savo vaikams,
bet jis dingo! Visur išgriozdė-
me, bet jis kaip įvandenį dingo.
Palingavo savo žydičia galva
močiutė: „Blogas ženklas...“

Į mokyklą dar nepédinai,
kai tévokas, neatlaikės mano
ziržėjimo, nupirko man „žir-
gą“ – sūpynę, padarė iš lent-
galio kardą: užsikimškite au-
sis, aš už Tėvynę kovoti joju!

Stebuklas – kai mūsų gry-
čią drebiniantis „žirgas“ sulū-
žo, tvartelyje atsirado kitas –
toks ant plonų kojicių, juodas
su balta žvaigžde kaktėje juo-
kingas arkliukas. Ir dabar išli-
ko mano vaizduotėje jį liūdnos-
mis akimis glostanti motinėlę...

Mano naujasis numylėtinis
stiebėsi kaip prie gonkų kark-
las: pievoje viesulu paskrai-
dės, pašauktas, linksmai nusi-
žvengės atšuoliuodavo, padė-
davo savo galvą man ant peties.
O aš iškovoju – mano
gražuolio nei į žagrę, nei į ve-
žimą nekinkė. Jis, linksmai
šokinėdamas, sename aptriū-

šusiamė fajetone nudardin-
davomus į bažnyčią, įsvečius.
O kai mano vardadieniui nu-
pirko tévokas balną...

Berniokai į „roboksus“,
nors jie dažnai pasibaigdavo
mušlynėmis, atklumpuodavo
pėsiomis, aš – ant žirgo!

1941-ieji. Aptilus šaudymams,
per eglių šakas, pasi-
puošias rasos karoliais, iš-
tryško birželio rytas. Tik rasos
ašaros, Saulėtekio stygų
palytėtos skamba...

Iš svajų pabudino į kiemą
igriuvės sovietų būrys: „Arki-
li! Šeimininkė, kuo greičiau
duok arklį!“

Mūsų darbininkėliai buvo
paslėpti miške. Tik mano
džiaugsmas – nežinau, kokia
kvailystė, to aš sau niekuomet
nedovanosi, – liko tvarte.
Mudvieni su tévoku pusiau
ruskai, pusiau aukštaitiškai
aikčiojant, kad mes arklių ne-
turime, bjauriai nusikeikę
driskiai atplėsė tvarto duris!
Aš – i dūdas... Ir tévokas, ap-
kabindamas mano žirgelio
kaklą, kaip mažas vaikas pra-
virko... Ruskiams dar šlykš-
čiau sugriaudėjus, tévokas
žirgo kaklo nepaleido.

Pokšt! Ruskis įsikišo dar
rūkstantį pistoletą į déklą –
tévokas susmuko kruvina gal-
va ant šieno...

Sigitas ŠEIKIS

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. Nr.LT18 70440600 0425 8365, AB „SEB“ bankas.

Redaktorė

Jolita Navickienė

Redakcija:

Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė,
Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,

LT-44309, Kaunas, tel. (8 37)

323 204, faksas (8 37) 323 214.

Indeksas 0117.

El. paštas:

tremtinys@zebra.lt

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos

netekėjų atspindžiai“ remia

Spausdino spaustuvė UAB

„Rinkos aikštė“, Josvainių g. 41,

Kėdainiai

Offsetinė spauda 2 sp. lankai.

Kaina 2 Lt

S P A U D O S ,

R A D I O I R

T E L E V I Z I O J O S

R È M I M O

F O N D A S

Tiražas 2750. Užs. Nr.

Birželio 14-oji – Gedulo ir Vilties diena

Radviliškyje

Gedulo ir Vilties dienos minėjimas Radviliškyje – trijų renginių junginys. Gegužės 16 dieną Radviliškio rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje parengta 1949 metų tremtinio iš Joniškio rajono – kunigo Jono Augustausko (1923–2002) fotografijų paroda, pasakojanti apie tremtinį gyvenimą Irkutsko srities Tangujaus rajone. Sibiro žemėje kunigas įgijo naują specialybę, laisvu laiku teikė tautiečiams dvasinius patarnavimus, fotografovavo. Nuotraukose – tremtinį šeimų portretai, tautiečių šeimų švenčių, laidotuvų, kasdieninių darbų ir laisvalaikio akmirkos, jamžintos kunigo Jono Augustausko. Istorinių fotografijų paroda gauta iš Genocido aukų muziejaus. Parodą galima lankyti iki birželio 19 dienos.

Tautą palietusi didžioji praėjusio amžiaus nelaimė subūrė į miesto Šv. Mergešės Marijos Gimimo bažnyčią šv. Mišių aukai už kentėjusius, mirusius, grįžusius tremtinius. Po šv. Mišių miesto centre prie Trijų kryžių susirinko istorinių įvykių liudytai, jų artimieji, savivaldybės vadovai, šauliai, radviliškiečiai ir atvykusieji į minėjimą. Skambėjo varpai, LR Seimo narė Zita Žvikienė, Radviliškio rajono savivaldybės meras Darius Brazys, mero pavaduotojas Kazimieras Augulis, Radviliškio rajono savivaldybės administracijos direktorė Jolanta Margaitienė, direktoriės pavaduotoja Eglė Ivanauskaitė, Lietuvos šaulių sąjungos Radviliškio kuopos ir Lizdeikos gimnazijos atstovai padėjo gėlių ir de-

gančių žvakučių prie memorialo. Susirinkusieji meilės ir vilties žvakelėmis ir gėlėmis papuošė simbolinius geležinkelio bėgius. Renginį vedė aktorius Petras Venslovas.

Šiemis jauniesiems radviliškiečiams tremčių istorijos mokykloje nereikės mokytis: jie bandė kartu su „mokytoja“ Daina išgyventi ir kitiams pasakyti tai, ką patyrė mūsų kraštiečiai 1948 metais

Prie Trijų kryžių prasidėjęs maršruto „Radviliškio tremties stotelės“ pristatymas toliau tapo 1948-ųjų metų trėmimo inscenizacija: stribai gaudė tremtinius, juos skaičiavo, skelbė nutarimus, sodino į arkliuku pakinkytą vežimą, netilpusieji ėjo pėsti, ir liūdnoji eisena, saugoma ginkluotų sovietinės valdžios gynėjų, pasuko centrinėmis miesto gatvėmis. Eisena trumpam sustojo prie antro-

tuvės: geraširdės moterys padavė „tremiamiesiems“ ryšulėlių, pačios skaudžiai nukenčiamos nuo stribų žiaurumo. Aktoriaus Petro Venslovo skaitomu 1941 metų tremtinės Dalios Grinkevičiūtės atsiminimui ištraukė „Lietuvai prie Laptevų jūros“ suburti į dienos rimių, artinosi prie autentiško Tremties vagono. Kurtinantis varpu skambesio, garvežio sirenų ir amžiam užtrenkiamu vago-

sios trėmimų stotelės – buvusių stribų būstinės. Čia uždegė žvakelę, o Radviliškio buvusių politinių kalinių ir tremtiniių choras „Versmė“ sugiedojė giesmę „Marija, Marija...“. Inscenizacijos dalyviai trumpai sustojo prie parduo-

no durų gaudesys...

Prie Tremties vagono LR Seimo narė Zita Žvikienė priiminė, kad ir ji yra tremtinio duktė, savo artimųjų palaikus parvežusi po Nepriklausomybės atkūrimo. Radviliškio savivaldybės meras Darius Brazys kalbėjo: „Šiandien minime Gedulo ir Vilties dieną, kad niekada nepamiršume tų, kurie mirė svetimoje žemėje, kad pagerbtume tuos, kurie sugrįžo ir sunkiai rado vietą po saule gimtojoje žemėje dėl patirtos tremtinio dalios. Linkiu visiems niekada nepatirti to, ką patyrė mūsų tėvai ir seneliai 1941-ųjų birželį“.

Kalbėdamas jaunesniuosios kartos atstovas, tremtyje gimęs Radviliškio ligoninės gydytojas Vitas Sadauskas sakė, kad patikslintais LGGRTC duomenimis iš Radviliškio rajono ištremta 3181 gyventojas. 1941 metų tremtinį vardu kalbėjo šeduvietai, LPKTS valdybos pirmininko pavaduotoja Jūratė

Marcinkevičienė. Viltimi nuskaidrino Lizdeikos gimnazijos gimnazistų atliekamos „Dainos iš ateities“. Prie peronų, iš kurių į tremtą važiavo traukiniai, padėta gėlių, uždegta žvakelių, „Versmėčiai“ dainavo „Jeine auksinės vasaros“. Renginio organizatoriai vardu kalbėjo Radviliškio rajono savivaldybės viešosios bibliotekos direktoriė Aliona Januševičienė. Ji dėkojo visiems susirinkusiems, partneriams, renginio vedėjui, ir Dievui – už nuostabų orą. Buvęs tremtinys aktorius Petras Venslovas perskaitė Bernardo Brazdžionio „Mes palikuonys“.

Radviliškio rajono savivaldybės viešoji biblioteka parengė lankstinuką didžiojo trėmimo 65 metų sukakties minėjimui. Prie Tremties vagono veikė Genocido aukų muziejaus parengta kilnojamoji paroda „Smurto kronika: Lietuva 1939–1941 metais“.

Laima MACYTĖ

Vėžaičiuose

Birželio 14 dieną Klaipėdos rajono Vėžaičių kapinėse vyko Gedulo ir Vilties dienos minėjimas. Įrenginį susirinko žmonės iš Vėžaičių, Gargždų, Palangos. Dalyvavo Vėžaičių seniūnijos seniūnas Liudas Laukaitis, Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniių sąjungos Klaipėdos rajono filialo pirmininkas Jonas Šatkus, valdybos nariai, buvę tremtiniai, jų artimieji. Susirinkusieji aplankė tremtinį kampus, uždegė žvakę prie paminklo Trėmimo aukoms atminti. Minėjime dainavo Vėžaičių kultūros centro moterų ansamblis „Vaivorykštė“, Lapių pagrindinės mokyklos skautai.

Vėliau minėjimo dalyviai rinkosi į Vėžaičių kultūros centrą. Čia jie susitiko su „Misija Sibiras 2012“ dalyviu Kazimieru Bogdanu. Šiuo metu Kazimieras yra Juozo Vitkaus inžinerijos bataliono Sprogmenų neutralizavimo kuopos būrio vadas. Jis pasakojo įspūdžius iš kelionės į Chakasią.

Susirinkusieji megavosi įstambia kanklių muzika. Vėliau prie arbato puodelio susirinkę prisiminė sunkumus, vargus, jaunystės dienas, praleistas tremtyje, dainavo lietuvių liaudies dainas.

Ona AMBRAZAITYTĖ

(atkelta iš 1 psl.)

Kaip lietuviai taikos metu skriaudė žydus, kaip žydai – lietuvius?

Ir štai karas. Kas nacių okupacijos metu pradėjo žydų naikinimą Lietuvoje? Kas jį skatino? Kas iš lietuvių tuoju pat prisijungė prie holokausto vykdymo? Kokios buvo ir galėjo būti priežastys? Kiek lietuvių skundė naciams žydus, kiek jų gelbėjo? Kiek bolševikuokupacijos metu žydaiskuodė lietuvius, kiek jų gelbėjo?

Ir svarbiausia – kokie lieťuviai šaudė žydus... Kur jų sąrašas, gerai ištirtas ir paskelbtas? Juk būtina žinoti, kas tie „mes“. Ir, žinoma, būtina suregistruoti visus pokario kaltinimus lietuviams ir kaltinimų pasekmes. Kas kaltino, ką kaltino, kodėl, kuo kaltinimai baigėsi?

Kai bus atliktas šis būtinas

darbas, tada istorikai ir besidomintieji žydų istorija bus tikri, apie ką jie kalba. Tada žinosime, kas mes, kas jie. Dabar girdime: užmetinėjama, kad Vilniuje nėra speciau lausholokausto muziejaus; Seime prašoma skelbti Vilniaus geto metus; Lietuvos ambasadoje Vašingtone, DC skamba žydiški koncertai. Tai bent populiarios žydiškos temos lietuvių visuomenėje. O gal kas šias temas tyčiomis pakaišioja? O gal šis populiarumas nėra naudingas? Dažnai kartojamas temos pabesta.

Ar gražiai sugyvenantys kaimynai gilina savo kolegiskumą prisiminimais – tai bent praskėlei man galvą; o tu išmuše man dantis – atminčiai juos vis dar laikau. Šitaip gera kaimynystė neugdoma, to-

kia atmintis – pikta atmintis. Tai kodėl lietuvių visuomenėje taip dažnai primenama apie žydų nelaimę? Jei holokaustas įvestas į mokyklų programas, atminimas išliks, o visas emocijas užgesins laikas, nors ir kaip besistengtume jas kurstyti. Nereikia kasdieninių dejonų, nereikia rodyti atvirų randų. Gyvenimas, grindžiamas vien atminimu, sunkiai žengia, o ir brukamas kartais įsuka užmarštės ratus. Sveikinkime kolegišką kaimynystę, visuomeninę šilumą, o istorikai ir mėgėjai lai dar padirba.

Apie autoriu

Prozininkas, vertėjas, žurnalistas Vytautas Pranas Volertas gimė 1921 metų rugpjūčio 22 dieną tuometinės

informacijos teoriją kolegijoje, paskelbė straipsnių radijo technikos klausimais. Dalyvavo išeivijos veikloje, buvo išrinktas JAV lietuvių bendruomenės tarybos nariu. Nuo 1948 metų buvo Lietuvių žurnalistų sąjungos išeivijoje, nuo 1951 – Lietuvių rašytojų draugijos narys. Išeivijoje kaip kritikas Vytauto Dyvo slapyvardžiu bendradarbiavo „Aidų“ žurnale, Vytauto Seirijo slapyvardžiu paskelbė daugybę publicinių straipsnių išeivijos lietuvių periodikoje. Lietuvių atkūrus nepriklausomybę, ištraukė į Lietuvos kultūrinį gyvenimą, buvo nuolatinis „Dienovidinio“ bendradarbis. 2004 metais už viso gyvenimo kūrybą jam buvo įteikta Lietuvos rašytojų draugijos premija. 2012 metais rašytojas amžinojo poilsio atgali Filadelfijos kapinėse.

Atmintis ir užmarštis